

Çatak Tarihiçesi:

İlçenin esas adı olan Şatak veya Şatakh 1960 yılına dek kullanılmış, daha sonra Türkçe anlam yüklenerek Çatak adı verilmiştir. Eski bir Ermeni yerleşimi olan yörenin adı en erken 870 yılı civarında yazılmış olan Ermenice vekayinamelerde geçer. 7. Yüzyıl ortalarında itibaren bir müddet Arap egemenliği altında kalmıştır. 10. ve 11. Yüzyılda Van'da bulunan Vaspuragan Ermeni krallığı döneminde gelişerek çok sayıda kilise ve kale ile donatılmıştır.

İlçenin sınırlarında tarihi eser olarak Ermeni yapımı olan üç kemer köprü vardır. Bu köprülerden birisi ilçenin içerisinde olup Sortikin Çayı üzerinde geçit vermekte ve halen kullanılmaktadır. Diğer iki köprü "Holkan ve Zırlı" Norduz deresi üzerinde olup, dere üzerinde hale geçit veren yerlerdir.

Çatak Coğrafyası:

Batısında Bahçesaray, kuzeydoğuda Gürpınar, kuzeybatıda Gevaş, güneydoğuda Beytüşşebap, güneybatıda ise Pervari ilçeleri bulunmaktadır.

Bölgede karasal iklim hüküm sürmekte olup, gece ve gündüz sıcaklık farkları büyüktür. Kışın bölgeye fazla miktarda kar düşmektedir. İlçenin en yüksek ısı derecesi +25,30 derece arasında değişmekte, en düşük sıcaklık ise -25'lere kadar inmektedir. Kışları soğuk ve sert, ilkbahar ayları yağışlı yazları ise kurak geçer.

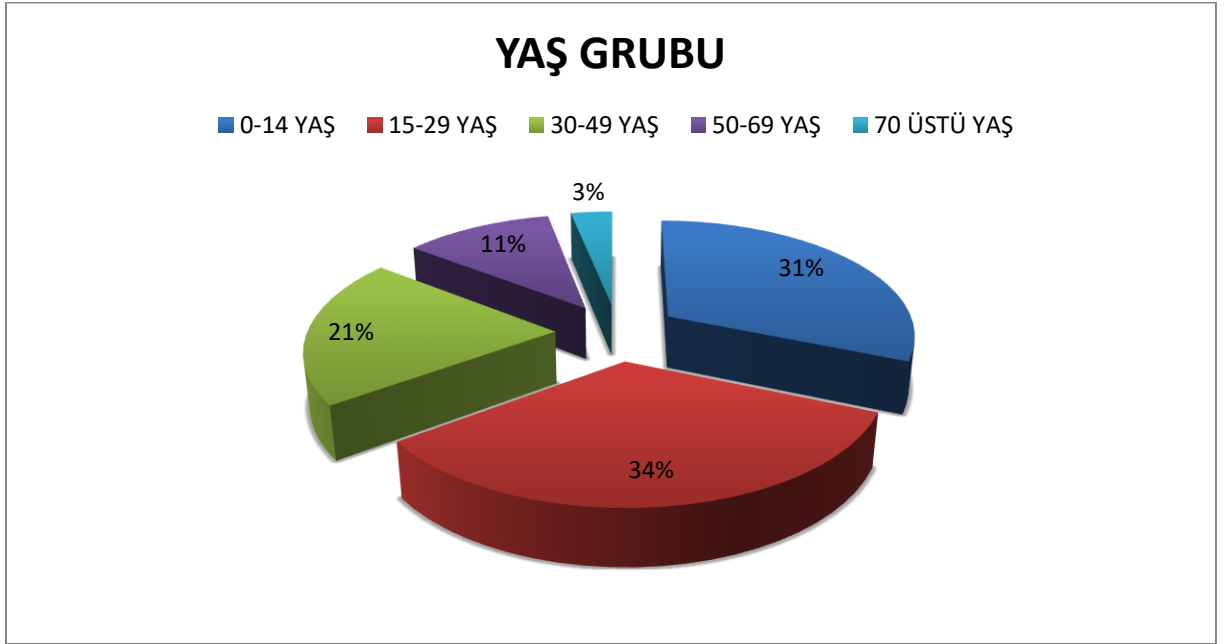
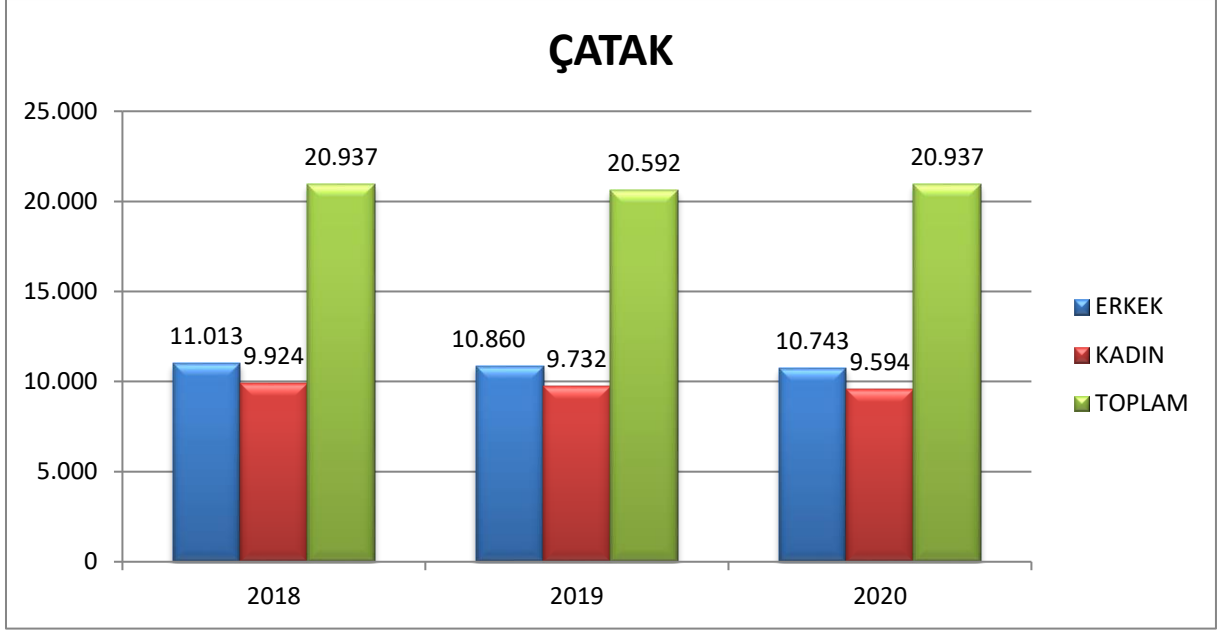
İlçenin yüzölçümü 2.173 km² olup yükseklik 1.512 m'dir. İl merkezine uzaklığı 87 km'dir.

Çatak Nüfus Yapısı:

Çatak	Erkek	Kadın	Toplam
Nüfus	10.743	9.594	20.337
Oran (%)	53	47	100

Kaynak: TÜİK

2020 adrese dayalı nüfus sistemine göre Çatak nüfusu 20.337 olarak hesaplanmıştır. Toplam nüfusun %53 erkek, %47'si kadın nüfustur.

Toplam nüfusun %65'i 30 yaşın altındadır. Genç nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu ilçe çoğunlukla hizmet sektöründe faaliyet göstermektedir. 2019 yılına oranla ilçe nüfusu artış göstermiştir.

Çatak Turizm:

İlçe turizm açısından gelişmemiş bir ilçedir. Görülmesi gereken yerler azdır. İlçede tarihi eser olarak üç kemer köprü vardır. Bunlar, Sortkin, Holkan ve

Zırl köprüleridir. Bunun dışında ilçeden geçen çaylar ilçeye ayrı bir güzellik katmakta özellikle hafta sonları halk buraları ziyaret etmektedir. Ayrıca her yıl düzenlenen Çatak Kanispi Festivali ilçe turizmi açısından önemli bir değere sahiptir. Turizm geliştirilmesi ilçe ekonomisine önemli katkı sağlayacaktır.

Çatak Eğitim:

İlçenin genç nüfus oranı yüksektir. Öğrenci sayısı yüksek olan ilçede;

- 58 okul
- 211 derslik
- 7.457 öğrenci bulunmaktadır.

Bu rakamlara bakıldığında ilçenin toplam nüfusunun yaklaşık %30' u öğrencidir. İlçede derslik başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde 33 orta öğretimde 71'dir. Ortaöğretimde 71 rakamı çok yüksektir. Okul sayısının artırılması gerektiği açıktır. Bunun dışında dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta mesleki eğitim veren okulların bulunmamasıdır.¹

Çatak Ekonomisi:

Çatak ekonomisi temeli hayvancılıktır. Arıcılık ve ceviz üretimi ilçenin önemli geçim kaynaklarıdır. Çatak balının ilçe ekonomisine katkısı büyüktür. Sanayi faaliyetleri gelişmemiştir. İlçe merkezde küçük çapta ticari işletmeler bulunmaktadır. İlçe merkez nüfusunun çoğunluğu hizmet sektöründe çalışmaktadır. Hayvancılığın ve en önemlisi arıcılığın ön planda olduğu ilçe de ceviz üretimi de önemli gelir kaynaklarından.

Tarım ve Hayvancılık:

Ekonomisinin temeli tarım ve hayvancılığa dayanan ilçe de hayvancılık ön plana çıkmaktadır. Küçükbaş hayvancılık yoğun bir şekilde yapılmaktadır. İklim şartları nedeniyle tarım fazla gelişme gösterememiştir. Bunun yanında en önemli tarımsal ürün ceviz meyvesidir. Ceviz ağaçları ilçenin büyük bir kısmında bulunmaktadır.

¹ Çatak İlçe Eğitim Müdürlüğü, 2020

Tarım: Çatak ilçesinin toplam işlenen tarım alanı **105.182** dekar alandır. Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin toplam alanının **69.300'dür**. Ayrıca tarımsal alanın 26 bine yakını nadasa bırakılmaktadır. Nadasa bırakılan alanın yüksek olması tarımsal verim açısından olumsuz bir göstergedir. İlçenin temel tarımsal ürünleri diğer ilçelerde olduğu gibi buğday, arpa ve patatestir. Sebze ve meyvelerde ise geçimlik ekonomi kapsamında domates ve hıyar ve diğer sebze ürünleri yetiştirilmektedir. Ceviz üreticiliği yaygındır. Ceviz meyvesinin kalitesi yüksektir.

Toplam Alan (dekar)	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler Alanı (dekar)	Nadas Alanı (dekar)	Sebze Bahçeleri Alanı (dekar)	Meyveler içecek ve Baharat Bitkilerin Alanı (dekar)
120.984	99.800	11.602	245	9.337

2020 yılında tarımsal üretim²

Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler Üretimi:

Ürün Adı	Ekilen Alan (Dekar)	Hasat Edilen Alan (Dekar)	Verim (Kg/Dekar)	Üretim (Ton)
Buğday	1.340	1.334	61	82
Arpa	1.648	1.639	85	139
Nohut (Kuru)	54	53	75	4
Patates	30	29	1.897	55
Yonca	78.060	77.850	1.375	107.044
Korunga	18.668	18.600	1.250	23.250
TOPLAM	99.800	99.505	4.743	130.574

² Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2020

Sebze Üretimi:

Ürün adı	Ekilen alan(dekar)	Üretim(ton)
Fasulye Taze	60	57
Biber Dolmalık	37	20
Hıyar Sofralık	50	100
Domates Sofralık	80	109
Soğan Taze	18	18
TOPLAM	245	304

Meyve Üretimi:

Ürün Adı	Toplu Meyve Alanı (Dekar)	Meyve Veren Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Ağaç Sayısı	Verim (Kg/Meyve Veren A.S)	Üretim (Ton)
Elma Golden	210	1.705	1.190	32	55
Armut	40	704	561	33	23
Kayısı	62	756	847	33	25
Kiraz	45	300	175	27	8
Ceviz	8.980	60.050	17.780	30	1.802
TOPLAM	9.337	63.515	20.553	155	1.913

Yetiştirilen ürünlerin büyük bir kısmı aile geçimi içindir. Ekonomik anlamda bir tarımsal faaliyet gelişmemiştir.

Tarımda makine kullanımında;

- Biçerdöver:0
- Traktör: **122**
- Diğer Alet ve Makine: **340** Adet makine bulunmaktadır.³

³ Tüik, Tarımsal Alet Kullanımı, 2019

Hayvancılık:⁴

İlçede hayvancılık daha çok küçükbaş hayvancılık üzerinedir. Bunun dışında arıcılık faaliyetleri yoğunluk kazanmıştır.

Büyükbaş	Koyun Sayısı	Keçi Sayısı	Süt Üretimi	Bal Üretimi
(Baş)	(Baş)	(Baş)	(Ton)	(Ton)
2.020	114.488	40.415	9.943	350

2020 verilerine göre ilçe de **114.488** baş koyun, **40.415** baş keçi bulunmaktadır. **2.020** büyükbaş hayvanın bulunduğu ilçenin süt üretimi yılda ortalama **9.943** tondur. Bal üretiminde yılda ortalama **350** ton üretim yapılmaktadır.

İlçe Bal Üretimi:

İlçe ekonomisinin en önemli kaynaklarından biri Çatak balıdır. Doğal ve organik balın üretildiği ilçede arıcılık halkın temel geçim kaynaklarından biridir. Yörede bal üretimi geleneksel yöntemlerle yapılmaktadır. Ayrıştırma, işleme, ısıtma işlemleri gibi yöntemler kullanılmaktadır. Bu yörenin bal kalitesine etki eden yüksek rakıma dayalı kırıç formasyon yapısı olan yoğun aromatik bileşenler barındıran bitki grupları bulunmaktadır. Bunlar kekikler, gevenler, ada çayları, ballıbabagiller, papatyagiller, kabe otugiller gibi birçok bitki çeşidi popülasyonu bulunmaktadır.

Bal kalitesini artıran ve yayla bitkileri olarak da bilinen aromatik bal bitkileri yörenin bitki eşitliliği arasında yoğunluktadır. Dünyada arı bitkileri

⁴ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2020

olarak bilinen bitkiler yaklaşık 260 civarında literatürde bildirilmesine rağmen bu sayı Çatak vadisinde yapılan akademik çalışma neticesinde 744 olarak kaydedilmiştir ve bu alandaki arı bitkilerinin de 63 bitki türü endemik olarak tespit edilmiştir. Endemik olan bitkilerin dünyada sadece 1 noktada yaşadıkları düşünüldüğünde Çatak vadisinin ne denli önemli olduğu görülmüş olur.

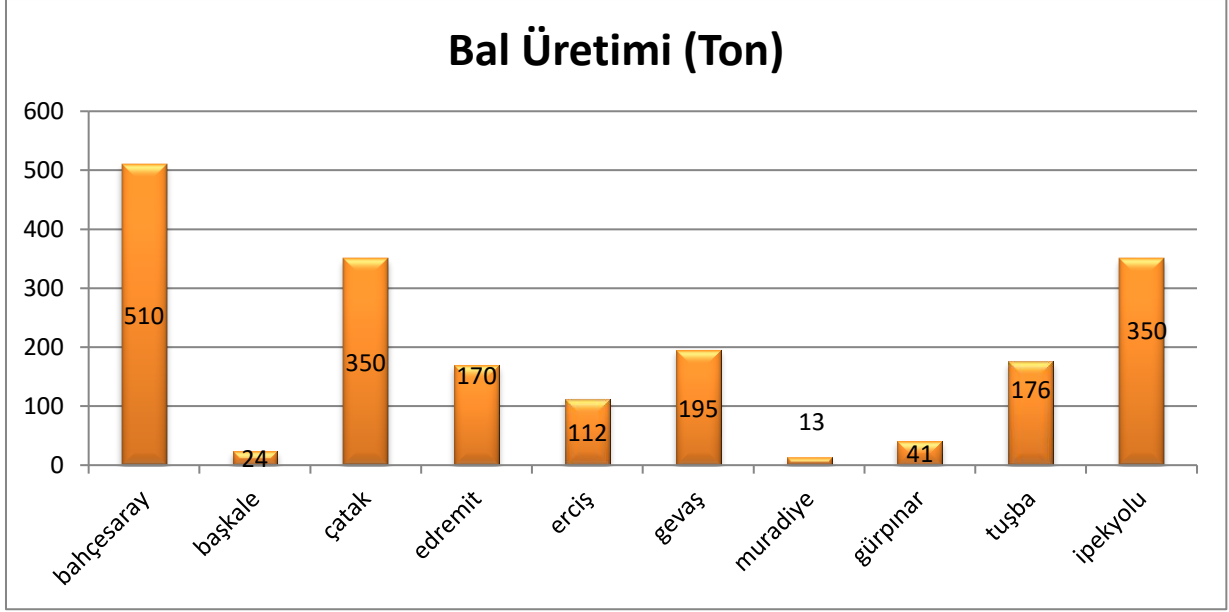
Bal üreticiliğinde Çatak ilçesi ilde önemli bir yere sahiptir. Doğal ortamlarda üretilen bal genellikle iç pazara sunulmaktadır. Ancak yetersiz tanıtım kaliteli balın değeri altında piyasa bulmasına sebep olmaktadır.

Hayvan Adı	İşletme Sayısı	Yeni Kovan	Eski Kovan	Toplam Kovan	Bal Üretimi (Ton)	Bal Mumu Üretimi (Ton)
Arıcılık	188	26.000	4.000	30.000	350	26

2020 yılı verilerine göre Çatak ilçesinde **26.000** bin yeni kovanda üretim başlamıştır. **4.000** eski kovanla birlikte toplamda **30.000** kovanda bal üretimi yapılmaktadır. Çatak balının daha kaliteli ve daha fazla üretilmesi için üreticilere devlet tarafından destekler sunulmaktadır.⁵

Çatak'ta yaklaşık **188 işletmede** arıcılık faaliyeti yürütülmektedir. Bu 188 işletmede yılda ortalama **350** ton arası bal üretimi yapılmaktadır.

⁵ Tüik, Hayvancılık İstatistiği, 2020

İlçe Ceviz Üretimi:

Bahçesaray ilçesinde olduğu gibi Çatak ilçesi de ceviz ağaçları büyük bir alan kaplamaktadır. Cevizcilik ilçenin temel geçim kaynaklarındandır.

Ürün Adı	Toplu Meyve Alanı (Dekar)	Meyve Veren Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Ağaç Sayısı	Verim (Kg/Meyve Veren A.S)	Üretim (Ton)
Ceviz	8.980	60.050	17.780	30	1.802

İlçe de toplam ceviz ağacı **77.830** olarak hesaplanmıştır. Yıllık üretim ortalama **1.802** tondur. Ağaç başına ortalama verim **30** kg'dır. Van ilinde yılda ortalama **6** bin ton ceviz üretimi yapılmaktadır. Toplam ceviz üretiminin **%40** Çatak ilçesinden karşılanmaktadır.⁶

Ceviz meyvesinde ilçenin büyük bir potansiyeli vardır. Giderek artan ceviz taleplerinin büyük bir çoğunluğu bu ilçeden karşılanabilir. Bu potansiyelinin kullanılması il ve ilçe ekonomisine büyük katkı sağlayacaktır.

⁶Tüik, Hayvancılık İstatistikleri, 2019

Alabalık Üretimi:

Van ili ve ilçeleri su ürünleri potansiyeli yüksek alanlardır. Van Gölü'nden çıkarılan İnci Kefali bunun en önemli göstergesidir. Bunun yanında özellikle Çatak ilçesinde tatlı su balıkçılığı gelişme göstermektedir. Son Zamanlarda 20'den fazla alabalık tesisi açılmıştır. Yılda ortalama 250 ton alabalık üretimi yapılmaktadır. Alabalık üreticiliği ilçenin yeni ve önemli bir pazarı haline gelmektedir.

Cevizi, balı, alabalık tesisleri ile dışa açılmayı bekleyen ilçe de bu önemli ürünlerini tanıtan bir de festival düzenlenmektedir. Her yıl düzenlenen festivalde yöre halkı kendi ürünlerini tanıtmakta ve festivalin tadını çıkarmaktadırlar.

Çatak'ta Öne Çıkanlar:

- ✓ Kaliteli ve organik bal,
- ✓ Ceviz meyvesi potansiyeli,
- ✓ Arıcılık faaliyetleri için uygun coğrafi ortam,
- ✓ Tatlı su balıkçılığı,
- ✓ Doğal su kaynaklarının varlığı,
- ✓ Küçükbaş ve büyükbaş hayvan varlığı,
- ✓ Zengin bitki çeşitliliği,
- ✓ Tarımsal faaliyetler,

Çatak'ta Yatırım Alanları:

- ✓ Ceviz meyvesi odaklı yatırımlar,
- ✓ Kaliteli ceviz ağaçlarının mobilya sektöründe kullanılması,
- ✓ Kaliteli ve organik bal üreticiliği,
- ✓ Turizm yatırımları,
- ✓ Tatlı su balıkçılığı ve su ürünleri yatırımları,
- ✓ Küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık üzerinden yatırımlar,
- ✓ Küçük çaplı ticari işletmeler,

Çatak'ta Yapılması Gerekenler:

- ✓ Mevcut arı popülasyonunun korunması ve zenginleştirilmesi,
- ✓ Bal üreticilerine gerekli desteğin sağlanması,
- ✓ İlçe balının ve cevizinin değerini görmesi için tanıtımının iyi yapılması,
- ✓ Ceviz ağaçlarının korunması ve yeni ceviz ağaçlarının ekimine önem verilmesi,
- ✓ Ceviz üreticilerinin maddi yönden desteklenmesi,
- ✓ Mevcut tarım arazilerinin genişletilmesi ve tarımda modern tekniklerin kullanılması,
- ✓ İlçe turizminin geliştirilmesi,
- ✓ İlçeden göçün engellenmesi için gerekli çalışmaların yapılması,
- ✓ Sivil toplum kuruluşlar desteklenmesi,
- ✓ Küçükbaş ve büyükbaş hayvan popülasyonunun zenginleştirilmesi,
- ✓ İlçe sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi,
- ✓ İlçe de tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi için mesleki ve teknik eğitim veren okulların açılması.